HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

השוכר [א] את הפועל לעשות עמו ביין נסך שכרו אסור לעשות עמו מלאכה אחרת אע"פ שאמר לו העבר לי חבית של יין נסך ממקום למקום שכרו מותר [ב] השוכר את החמור להביא עליה יין נסך שכרה אסור [ג] שכרה לישב עליה אע"פ שהניח עובד כוכבים (א) לגינו עליה שכרה מותר:

גמ' מ"ט שכרו אסור אילימא הואיל ויין נסך אסור בהנאה שכרו נמי אסור [ד] הרי ערלה [ה] וכלאי הכרם דאסורין בהנאה ותנן (ב) מכרן וקידש בדמיהן מקודשת אלא הואיל ותופס את דמיו כעבודת כוכבים והרי שביעית דתופס' את דמיה ותנן (ג) [ו] האומר לפועל הילך דינר זה לקוט לי בו ירק היום שכרו אסור לקוט לי ירק היום שכרו מותר א"ר אבהו א"ר יוחנן [ז] קנס הוא שקנסו חכמים בחמרין וביין נסך הא דאמרן חמרין מאי היא דתניא [ח] החמרין שהיו עושין מלאכה בפירות שביעית שכרן שביעית מאי שכרן שביעית אילימא דיהבינן להו שכר מפירות שביעית נמצא זה פורע חובו מפירות שביעית והתורה אמרה [1] לאכלה (ד) [ט] ולא לסחורה ואלא [י] דקדוש שכרן בקדושת שביעית ומי קדוש (ה) והתניא האומר לפועל הילך דינר זה ולקוט לי ירק (א) היום שכרו מותר לקוט לי ירק בו (ו) היום שכרו אסור אמר אביי לעולם יהבינן ליה שכר מפירות שביעית ודקא קשיא לך לאכלה ולא לסחורה דיהביה ניהליה בצד היתר כדתנן (ז) [כ] לא יאמר אדם לחבירו

העלה

השוכר. עובד כוכבים ששכר את ישראל לעשות עמו מלאכה ביין נסך להריקו מכלי אל כלי או להעביר חבית ממקום למקום. וביין נסך ממש קאמר שנתנסך לעבודת כוכבים וסתם יינן מידעיא לן בגמרא (ב): **שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת.** כל שכרו מותר דאף על גב דאגרא דיהיב לא משום מלאכה אחרת היא. ובגמרא (ג) מפרש לה שפיר: **גמ' מקודשת.** אלמא איסורי הנאה דמיהן מותרין וכל שכן שכר פעולתו: **אלא הואיל ותופס את דמיו כעבודת כוכבים.** דכיון דנתנסך לעבודת כוכבים הרי היא כעבודת כוכבים דדמיה אסורין כדאמרן (לעיל נד:) כל שאתה מהיה הימנו הרי הוא כמוהו וכי היכי דדמיו אסורין שכר פעולתו נמי אסור: **לקוט לי בו.** לשון מכר הוא דמשמע לקוט לי שווי ירק: **שכרו אסור.** לשהותו אחר זמן הביעור אלא מתבער בשביעית: **לקוט לי ירק.** לשון שכירות הוא ולא לשון מכר ואין לו דמים שיתפסו בקדושת שביעית: **צד היתר.** מתנת חנם: **כדתנן.** גבי מעשר שני:

לחלק

השוכר את הפועל: **מ"ט** שכרו אסור. מתוך הסוגיא משמע כי מעתה היה יודע שיין נסך תופס דמיו כעבודת כוכבים ואעפ"כ היה רוצה לדמות שכר יין נסך לדמי ערלה ולשכר שביעית אע"ג דאיכא ביין נסך תרי חומרי איסור הנאה ותופס דמיו והכי פריך מ"ט שכרו אסור נהי דתופס דמיו כעבודת כוכבים מ"מ שכרו אין בו איסור אלא מדרבנן ואינו חשוב כדמי יין נסך ומה טעם גזרו עליו אילימא משום דיין נסך גופיה אסור בהנאה מן התורה הלכך גזרו על שכרו אטו הגוף והרי ערלה וכלאי הכרם דאסורין בהנאה מן התורה ולא גזרו על הדמים אטו הגוף ואין להחמיר כאן בשכר יותר מהתם בדמים דהשתא דמים שמלינו איסורי הנאה שגם דמיהם אסורין מן התורה כמו הגוף באותן שתופסין דמיהן ואפילו הכי לא גזרו דמים אטו גוף באותן שאין תופסין דמיהם שכר שאינו אסור בשום איסור הנאה מן התורה כל שכן שלא נגזר שכר אטו הגוף ומשני אלא הואיל ותופס דמיו כעבודת כוכבים כלומר שכר בגוף לא מיחליף אבל שכר בדמים מיחליף ופריך והרי שביעית דתופסת דמיה ° וקאמר שכרו מותר דמשמע לגמרי ולא (ד) נתפס בקדושת שביעית ולא גזרינן שכר שביעית אטו דמי שביעית ואין לומר דשאני יין נסך דאית ביה תרי חומרי איסור הנאה ותופס דמיו דלא מיחליף שכר בדמים בתרי חומרי יותר מבחומרא אחת ומסיק א"ר אבהו א"ר יוחנן קנס הוא שקנסו בו ודאי משום גזרה לא שייך למיגזר כדפרי' דאי מטעם מיחליף הוא לא היה לנו לחלק בין פועל דיין נסך לפועל דשביעית וכן בשביעית גופיה לא היה לחלק בין חמרים לפועל אלא מטעם קנס הוא וחכמים שקנסו ראו לקנוס בחמרים יותר משום דנפיש אגרייהו וכן פועל דיין נסך משום חומרא דיין נסך כדמסיק רבא בסמוך ודוקא בשנים אלו החמירו יין נסך ושביעית לפי שתופסין דמיהן ראוי לקנוס בשכר דהוי קצת כעין דמים אבל בשאר איסורי הנאה שאין תופסין דמיהם °מסתבר דלא קנסו: **והתנן** מכרן וקדש בדמיהן מקודשת. תימה לפי מה שפירש בקונטרס לעיל בפרק ר' ישמעאל (דף נד:) דדוקא לקדש אשה התירו אבל לאיתהנויי מינייהו אסור מדרבנן (ה) אבל לאיניש אחרינא שרו אותן מעות וה"נ גבי שביעית המעות אינם אסורין לאחרים [ב] כדאמר לעיל פרק רבי ישמעאל (שם) מאי קא פריך הא דקאמר אסור במתני' היינו דוקא לפועל שאסורין הן כמו למוכר דוקא וי"ל דאסור דמתני' משמע לכ"ע מיהו תימה מאי קפריך שאני התם דהיינו בדיעבד כדמוכח בנדרים פרק השותפין (דף מז:) אבל לכתחלה אסור ומתני' לכתחלה איירי יש לומר דאסור דמתני' משמע ליה אפילו בדיעבד [וע"ע תוס' חולין ד: ד"ה מותר מיד]: **בדמיהן** מקודשת. משמע הא בגוף הערלה אסור לקדש וטעמא משום דלית ביה שוה פרוטה וקשה בגופה נמי איכא שוה פרוטה בשלא כדרך הנאתן (ו) או באפרן כדתנן (תמורה דף לד.) כל הנשרפין אפרן מותר וי"ל כיון שכל זמן שהוא בעין אסור למכרו מן התורה כמו כן אסור לקדש בו אשה דהוי (ז) כמו מכירה חשובה ויש בו הנאה כשמקדש את האשה דגמרינן (קידושין דף ב.) קיחה קיחה משדה עפרון וזה לא דמי לקיחה דשדה עפרון שראוי לקנות בו חפץ או לשאר הנאות: **לקוט** לי ירק היום שכרו מותר. פירוש דהוי כמו שכרו ללקוט מציאות שאין אלו דמי פירות שביעית וא"ת הניחא למ"ד (ב"מ דף ח.) המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו אלא למ"ד דלא קנה חבירו א"כ זה המלקט קנאם וכשנותנם לבעל הבית בדינר זה נמצא מוכר לו פירות שביעית י"ל דלא חשיב מוכר דיד פועל כיד בעה"ב דמי ועי"ל דשאני התם דאמר לא קנה חבירו עד שתבא מציאה לידו ואם ירצה המגביה יכול לזכות בה קודם שתבא לידי חבירו אבל הכא שאין המלקט מתכוין לזכות כלל לא בתחלה ולא בסוף וכשנותן לבעל הבית אז זכה בעל הבית וכי האי גוונא פי' ר"ת שילהי מסילין (בילה דף לט: בד"ה הכא) גבי מילאן ונותן לחבירו דאמר רב נחמן כרגלי מי שנתמלאו לו ואע"ג דאית ליה לרב נחמן דלא קנה חבירו כיון שלא נתכוין לזכות הוא וכשנתנה לחבירו זכה חבירו: **נמצא** זה פורע חובו מפירות שביעית. אומר רבינו יצחק דהסחורה שהיא אסורה בפירות שביעית היינו לקנות הרבה ביחד להוליך ממקום הזול למקום היוקר וכמו שהיו עושין אוספי שביעית שפסולין לעדות בפרק זה בורר (סנהדרין דף כו.) מטעם סחורה וכן פורע חובו מפירות שביעית שזה משתכר בפירות שביעית ולאו לאכלה קרינא ביה אבל אם הוא לוקט למכור על יד לקנות בו דבר אכילה אין דבר זו סחורה וכן שנינו פרק לולב הגזול (סוכה דף לט. ושם ד"ה וליתב) מבליע דמי אתרוג בלולב ובלא הבלעה נמי היה מותר אילמלא טעמא דאין מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ אלמא מותר למכור ועוד תנן במסכת שביעית (פ"ז מ"ג) לא יהא לוקח ירקות שדה ומוכר בשוק אבל לוקט ובנו מוכר על ידו משמע דאפילו לכתחלה וא"ת תיקשי רישא לסיפא רישא אסרה (ח) לוקח למכור בשוק משמע הא לוקט מותר ואפילו בשוק והדר תני לוקט ובנו מוכר על ידו הא למכור בשוק אסור ונראה דיש במשנה ברישא טעות סופר וגרס בשניהם לוקט מיהו יש ליישב הגירסא ואשמעינן דדין לוקח ולוקט שוין דבשניהם אסור למכור בשוק ורישא תנא לוקח וה"ה לוקט וסיפא לוקט וה"ה לוקח ויש ליתן טעם למה אסור יותר בשוק שכשמעמיד חנות בשוק דומה יותר שמשתכר בפירות שביעית ואע"פ שאמרנו שאסור לפרוע חובו מפירות שביעית משום דלאו לאכלה הוא מ"מ לקדש אשה מותר אע"ג דלאו לאכלה הוא כדאמרינן פרק האיש מקדש (קידושין דף נב.) מעשה באחד שקידש חמש נשים בכלכלה של שביעית ואמרו חכמים אין האחיות מקודשות הא אחרות מקודשות וטעמא °דמשום פריה ורביה אקילו ביה רבנן ומיהו יש לדחות דהתם דיעבד אבל לכתחלה אסור: **דיהיב** ניהליה בצד היתר. וא"ת כיון דיהיב ליה בצד היתר מאי איריא דפועלים עושין בפירות שביעית הללו אפילו היו עושין מלאכה אחרת יהיו מותרין לפרען מפירות שביעית וי"ל דוקא כשעושין המלאכה בפירות שביעית עצמן אז אינו נראה כנותן שכר מה שפורען מפירות שביעית ומשום הכי נקט עושה מלאכה בפירות שביעית והעלם לאכלם דוקא דדומה שהם של שניהם יחד לאכלה אבל עושה במלאכה אחרת יכול להיות שהוא אסור דדומה שפיר שכר מלאכה:

העלה

מסורת הש"ס

א) [פי' כדים גדולים ערוך וכן בשבת קלט: בפרש"י], ב) קידושין נו: לעיל נד: [נדרים מז:], ג) שביעית פ"ח מ"ד [ע"ש דהסכות מהופכות], ד) [בכורות יב:], ה) [צ"ל והתנן והיינו משנה דשביעית פ"ח מ"ד כפי הנוסחא משנה דהתם], ו) [בסדר המשנה לי בו ירק], ז) מעשר שני פ"ג משנה א, ח) לא נמצא כן בפרש"י ועיין רש"א,

עין משפט נר מצוה

א א ב מיי' פי"ג מהל' מאכלות אסורות הלכ' טו טז סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קלג סעיף א:

ב ג מיי' שם הלכ' יז טוש"ע שם סעיף ב:

ג ד מיי' שם פ"י הלכ' ט סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' רלד סעיף א:

ד ה מיי' שם הלכ' ו סמג לאוין קמה טוש"ע י"ד סי' רלו סעיף ג:

ה ו מיי' פ"ו מהלכות שמיטה הלכ' יב:

ו ז מיי' פי"ג מהלכות מאכלו' אסורות הל' טו:

ז ח מיי' פ"ו מהל' שמיטה הלכה יג:

ח ט מיי' שם הלכה א [ופ"ה מהלכות בכורות הל' ט]:

ט י מיי' פ"ו מהלכות שמיטה הל' יג:

י כ מיי' פ"ג מהלכות מעשר שני הלכה כב:

תורה אור השלם

1. וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה לְךָ וּלְעַבְדְּךָ וְלַאֲמָתֶךָ וְלִשְׂכִירְךָ וּלְתוֹשָׁבְךָ הַגָּרִים עִמָּךְ: ויקרא כה ו

מוסף רש"י

מכרן וקידש בדמיהן מקודשת. דאין הדמים נתפסין באיסור (קדושין נו:).

גליון הש"ס

תוס' ד"ה השוכר וכו' וקאמר שכרו מותר דמשמע לגמרי. לא הבנתי דמה צריך למשמעות הא א"א לפרש בענין אחר דהא ברישא דקתני שכרו אסור זהו חליפי שביעית היינו דאסור ליהנות ממנו שלא בקדושת שביעית א"כ בסיפא דתני שכרו מותר ע"כ דלגמרי מותר: **בא"ד** (בסופו) מסתבר **דלא** קנסו. תמוה לי במה נסתפקו בזה הא פשיטא דאין ללמוד שאר איסורין מיין נסך דהרי קתני מכרן וקידש בדמיהן מקודשת הרי דהחליפין מותר לאחרים מכ"ש שכרו וצ"ע: ד"ה נמצא וכו' דמשום פריה ורביה אקילו. להדיא איתא בירושלמי ספ"ח משביעית אר"י זאת אומרת שאסור ליקח אשה מדמי שביעית וצ"ע:

הגהות הב"ח

(א) גמ' והתניא האומר לפועל הילך דינר זה ולקוט לי ירק **בו** היום שכרו אסור לקוט לי ירק היום שכרו מותר אמר אביי כצ"ל: **(ב)** רש"י ד"ה השוכר וכו' בגמרא. נ"ב בדף זה ע"ב: **(ג)** ד"ה שכרו וכו' ובגמרא מפרש. נ"ב דף סה סוף ע"א: **(ד)** תוס' ד"ה מ"ט שכרו וכו' דמשמע לגמרי ולא בענין דנהנה בקדושת שביעית וכו' בשביעית גופיה לא היה לנו לחלק: **(ה)** ד"ה והתנן וכו' אסור מדרבנן אלמא לאיניש אחרינא שרו אותן מעות וה"נ גבי שביעית המעות וכו' פרק רבי ישמעאל א"כ מאי קא פריך לישני הא דקאמר. נ"ב פי' האי שכרו אסור דשביעית אינו אלא לומר דאסור לו להחזיק בשכרו כשיגיע זמן הביעור אלא צריך לאכלו קודם זמן הביעור דהיינו קודם שיכלה לחיה מן השדה אותו המין שהגיע לו השכר ממנו וכשיגיע זמן הביעור חייב לבערו מן הבית והוא שיוציאנו מביתו להפקירו לכל ודרך הפקר מותר לאכול וזהו ביעור פירות שביעית שאמרו חכמים בכל מקום והיינו דכתבו תוס' דגבי שביעית המעות אינם אסורים לאחרים כלומר אין דין איסור שביעית לאחר שהגיע זמן הביעור לאסרו לגמרי אף לאחרים ולהטעינן שרפה או פירור וזורה לרוח כדעת הרמב"ם בפ"ז מהל' שמיטה דבכך השיגו הראב"ד אלא מותרין לאחרים אלא דלו אסורין להחזיק בהן והוא דחייב לכלותן מן הבית ולהפקירן והוא דעת התוס' וכ"כ הרמב"ן בסדר בהר וכן פסק בסמג בעשה קמ"ז ומ"ש התוס' כדאמר לעיל פרק רבי ישמעאל היינו לפי פירושם בהא דליתני להא [והשאר חסר]: **(ו)** ד"ה בדמיהן וכו' שוה פרוטה בשלא כדרך הנאתן. נ"ב לשון תוספות בקידושין דף נ"ו ע"ב דמיירי דליכא ש"פ אלא כדרך הנאתן א"נ י"ל דאיכא ש"פ אף שלא כדרך הנאתן מ"מ כיון שהאשה סבורה שיש לה ליהנות דרך הנאתן ואינו כן לא סמכה דעתה והוי מקח טעות: **(ז)** בא"ד אסור לקדש בו אשה דהוי חשובה כמו מכירה דיש בו: **(ח)** ד"ה נמצא וכו' רישא אסרה ללוקח וכו' ואפי' למכור בשוק והדר: